№ 10 Հինգշաբթի Յունվարի 29 | 1887 | Հինգշաբթի Յունվարի 29 № 10

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի: Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1887 ԹՎԻՆ

Կը հրատարակվի Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը:)

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի նոր ֆրանսիական հրատարակութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թիֆլիսի վարժուհիների փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւնը. Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը. Նամակ Մօսկվայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Դրամատիկական արուեստի կարճառօտ այբուբենը.

ՄԻ ՆՈՐ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դեռ քառասնորդ թւականներում գերմանացի տնտեսագէտ Ֆրիդրիխ Լիստ (Fridrich List) յարուցեց մաքսային միութեան (Zollverein) միտքը: Այդ միտքը թէօրիայից շուտով անցաւ դէպի գործնականութիւն: Ազատ առևտրի, գերմանական այլ և այլ պետութիւնների միմեանց մէջ ունեցած մաքսային արգելքների ոչնչացնելու մտքից՝ օգուտ քաղեց Պրուսիան, կամ աւելի լաւ է ասել իշխան Բիսմարկ՝ քաղաքական նպատակով և բուն տնտեսական, առևտրական սկզբունքից օգտվեցաւ իր լայն քաղաքական նպատակների համար, Գերմանիայի քաղաքական միութեան համար:

Ֆրանս-գերմանական պատերազմից յետոյ, Ֆրանսիան ջարդված, քաղաքականապէս առանձնացած էր և ահա այդ երկրի ջերմ ազգասէրների, մտածողների և քաղաքագէտների գլուխներում յղացաւ գերմանական ցեղերի միութեան, գերմանական ցոլլֆերայնի (մաքսային միութեան) նըման մի գաղափար: Իտալացի ազգասէր և հանրապետական Ջիուզէպէ Գարիբալդի, Ֆրանսիացի մտածող և ազգասէր—բանաստեղծ Վիկտոր Հիւգօ, սպանիացի Էմիլիօ Կաստէլար և այնուհետև Ֆրանսիացի յայտնի պետական մարդ Լէօն Գամբէտտա հասկացան որ մինչդեռ գերմանական ցեղերը Եւրօպայում միացած են թէ քաղաքականապէս և թէ տնտեսապէս, մաքսային միութեան միջոցով,—ռոմանական ցեղերը՝ Ֆրանսիացիք, իտալացիք, սպանիացիք, պօրտուգալիացիք իրար մէջ ոչինչ տնտեսական և քաղաքական կապեր չունեն: Եթէ ռոմանական ցեղերի քաղաքական միութեան գաղափարի,—որ պէտք է զօրեղ հակակշիռ լինէր գերմանական ցեղերի միութեան գաղափարին,—առաջին կարապետներն էին՝ Գարիբալդի, Կաստէլար, Վիկտոր Հիւգօ և Գամբէտտա, այդ նշանաւոր անձինքներից աւելի անյայտ և համեստ անձնաւորութիւնները ահա մօտ քսան տարի է արդէն որ յղացել են նոյն գաղափարը բուն տնտեսական և խաղաղասիրական հողի վրա և ձգտում են հասնել նոյն գաղափարի իրագործմանը բուն տնտեսական, առևտրական միջոցներով:

Այդ համեստ գործողների թւումն է և Ֆրանսիացի պ. Ա. Գրօմիէ, իր մօտիկ բարեկամների նեղ շրջանով: Ահա մօտ քսան տարի է արդէն որ պ. Գրօմիէ ջանում է իրագործել ռոմանական, հարաւ-եւրօպական ազգերից մի առևտրական, տնտեսական, մաքսային դաշնակցութիւն, կամ միութիւն, որ տնտեսական ասպարէզի վրա մրցէր գերմանական ցեղերի դաշնակցութեան դէմ, հակակշիռ լինէր, տնտեսական ասպարիզում, գերմանական միութեան գործին:

Բայց այդ նոր կուսակցութիւնը օգուտ քաղելով գերմանացի տնտեսագէտ Ֆրիդրիխ Լիստի հիմնական գաղափարից, թէև չը հետևելով ռոմանական միութեան գաղափարի կրակոտ կարապետների միմիայն քաղաքական մտքերին, այլ աւելի տնտեսական, արդիւնագործական, խաղաղասիրական նպատակներ ունենալով,—ուրիշ կողմից աւելի հեռու է գնում քան թէ ռոմանական (կամ լատինական) ցեղերի միութեան ինիցիատորները: Պ. Գրօմիէ և նրա բարեկամները աջողեցան հիմնել Փարիզում մի ընկերութիւն, որի նպատակն է միացնել տնտեսական, առևտրական, արդիւնագործական և մաքսային կապերով ոչ թէ միայն Եւրօպայի լատինական ազգերը, բայց հարաւային Եւրօպայի, կամ Միջերկրական ծովի չորս կողմ ապրող բոլոր ազգերը: Այդ միութեան մէջ մտնելու են Ֆրանսիացիք, սպանիացիք, պօրտուգալացիք, իտալացիք, հիւսիսային Աֆրիկայի ծովեզրեայ ազգերը, այնուհետև յոյներ, եգիպտացիք, Փոքր-Ասիայի հայեր և այլն: Ընկերութիւնը կրում է արդէն պաշտօնապէս „Հայ-Յունական-Լատին“ միութեան անուն (Union Armèno-Greco-Latine) և ընկերութիւնն ունի արդէն իր օրգան, ամիսը երկու անգամ լոյս տեսնող մի պարբերական հրատարակութիւն, ֆրանսերէն լեզուով:

Երէկ ստացանք այդ հրատարակութեան „L'Union Mediterranéenne“ առաջին, փորձնական համարը:

„Միջերկրական միութիւն“ ասված այդ հրատարակութիւնը պարունակում է իր մէջ բացի միութեան նպատակը արծարծող առաջնորդողից, մի քանի տնտեսական յօդուածներից, ընկերութեան հիմնադրութեան ճաշկերոյթի նկարագրութիւնից և այդ ճաշկերոյթի ժամանակ արտասանած ճառերից, նոյնպէս և մի ցանկ միութեան բազմաթիւ անդամների՝ այն բոլոր ազգութիւններից, որոնց մասնակցութիւնը, որպէս միջերկրական ազգերի, անհրաժեշտ է միութեան կազմակերպութեան և յարատևութեան համար:

Ֆրանսիական ազգութեանը պատկանող անդամների թւում մենք տեսնում ենք հետևեալ անունները՝ Լօկրուա, Ֆլօկէ, տիկին Ադամ, Անատօլ դը լա Ֆօրժ, Արման Լեվի, գեներալ Բուլանժէ, Կլեմանսօ, Էլիզէ Րէկլիւ, Մարրօ, Լըմօնիէ, Սպիւլլէր, Վիլսօն և այլն:

Սպանիացիներից անդամ են Միջերկրական միութեան՝ Էմիլիօ Կաստէլար, Սալմէրօն, Պի ի Մարգալ, Ռուիս Զօրրիլլա, Էստէվանէս, Կալդերօն և այլն:

Իտալիայից մասնակցում են՝ Ջէրնուչի, Կայրօլի, Դիէգօ Մարտէլլի և ուրիշները:

Պօրտուգալիայից՝ Կարլիլիօ Վիէյրա, Թէօֆիլօ Բրագա, Կարվալօ, Իօզէ դէ Կաստրօ և այլն:

Յունաստանից՝ Դէլիանիս, Միգնատի, Զարիֆի, Գէօրգիադէս և ուրիշները:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄԱՏԻԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿԱՐՃԱՌՕՏ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ

—

Այս օրերս մեր ձեռքն ընկաւ Ս. Պետերբուրգի կայսերական թատրօնների արտիստ Բուրդինի կազմած և Բաշսօվսկու թատրօնական գրադարանի հրատարակված մի փոքրիկ բրօշիւր, որ ամբողջապէս նուիրված է բեմական արուեստին և որի մէջ պարունակվում են բազմաթիւ գործնական խրատներ դերասանների համար: Աչքի առաջ ունենալով այն հանգամանքը, որ մեր դերասաններըն և դերասանուհիները միջոց և հնարաւորութիւն չունեն բեմական արուեստը ուսումնասիրելու, որովհետև մենք թատրօնական դպրոց չունենք, որտեղից կարողանային դուրս գալ պատրաստի դերասաններ, և հաստատ գիտենալով որ մեր թատրօնական խմբի մէջ կան այնպիսիները, որոնք մինչև անգամ տաղանդ էլ ունենալով, օտար լեզուներ չը գիտենալու պատճառով, չեն կարողանում բեմական արուեստի մէջ կատարելագործվել,—մենք օգտաւէտ ենք համարում օգուտ քաղել պ. Բուրդինի գրուածքից: Պ. Բուրդինի գրքոյկից ընթերցող հասարակութիւնը և մեր դերասանները կը տեսնեն, թէ որքան զարգացում, որքան դիտողութիւն, կեանքի հետ որպիսի ծանօթութիւն է հարկաւոր լաւ դերասան լինելու համար: Այդ այդպէս լինելուց յետոյ, մենք ինչ ենք տեսնում. մեր դերասանները և դերասանուհիները մինչև անգամ դերերը լաւ չեն անգիր անում և մեր թատրօնական րէժիսէօրները միշտ դանդաղվում են այդ բանի վրա: Ահա մենք կը բերենք պ. Բուրդինի գրուածքի քաղուածները և ընթերցողը ինքը կը տեսնի թէ հեղինակը ինչ խիստ լեզու է գործածում այն դերասանների վերաբերութեամբ, որոնք դերերը չեն սերտում. «Խիստ լեզու գործածելով, ես կասեմ որ դեր չիմանալը ցածութիւն է: Այդ յանդուգն վիրաւորանք է արուեստի համար, վիրաւորանք է հեղինակի համար, վիրաւորանք է հասարակութեան համար և կատարեալ արհամարհանք դէպի իր անձը:»

«Հասարակութիւնը փող է վճարում, որպէս զի տեսնէ դերասանին և լսէ հեղինակին, հեղինակը հաւատում է դերասանին իր գրուածքը, դերասանը իր աշխատանքի համար փող է վերցնում, ուրեմն ինչ յանդգնութիւն պէտք է ունենալ, որպէս զի այդ բոլորի փոխանակ դերասանը ծաղրէ հասարակութիւնը, հեղինակին և խայտառակէ իրան: Ցաւելով պէտք է խոստովանվել, որ Ռուսաստանում միայն այդ կերպով են վերաբերվում գործին: Արտասահմանում, դեր չիմացող դերասանին չէին թողլ տայ բեմ դուրս գալ, և եթէ մի այդպիսի բան պատահէր, այն ժամանակ հասարակութիւնը չուացնելով կարտաքսէր նրան բեմից:»

Պ. Բուրդինի գրքոյկը բաղկացած է հինգ հետևեալ գլուխներից. I. Կրթութիւն և տէխնիկական նախապատրաստութիւն.—II. Դերեր սովորելը և կրկնողութիւններ.—III. Դիտողութիւն.—IV. Շէքսպիրի խորհուրդները դերասաններին.—V. Բեմական յաջողութիւնները: Կրիտիկա:

I.

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԷԽՆԻԿԱԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Բեմական գործունէութեամբ իրան նուիրող անձը նախ և առաջ պէտք է պարզէ իրան համար, թէ ինչի մէջն է կայանում դերասանի արուեստի էութիւնը:

Դերասանի արուեստը (искусство) կայանում է նրանում, որ նա իր արտաքինով ներկայացնէ բեմի վրա ցանկալի անձնաւորութիւնը, հրաժարվելով իր սեփական ես-ից: Դերասանը պէտք է ստիպէ մոռացնել տալ հանդիսատեսին, թէ նա տեսնում է իր առաջ դերասանին, այլ հանդիսականը պէտք է տեսնի նրա մէջ մի ուրիշ անձնաւորութիւն: Դրանից ուղղակի հետևում է, որ դերասան դառնալ ցանկացող երիտասարդ մարդը պէտք է մշակէ՝ նախ շարժմունքները, երկրորդ՝ ձայնը, և երրորդ՝ միմիկան, այսինքն այն միջոցները, որոնցով դերասանը ազդում է հանդիսատեսի վրա:

Դրամատիկական դերասան դառնալ ցանկացող իւրաքանչիւր երիտասարդ մարդ, նախ և առաջ պէտք է կոչում և սէր ունենայ դէպի գործը և ներքին ու արտաքին զարգացում:

Ներքին զարգացում ասելով ես հասկանում եմ գոնէ սկզբնական կրթութիւնը, այսինքն վեց-դասարանեան գիմնազիական դասընթացքը: Առանց կրթութեան չը կայ հասկացողութիւն, առանց հասկացողութեան չէ կարելի դերը լաւ կատարել: Բնազդումով միայն ստորին օրգանիզմներն են գործում:

Առանց կրթութեան, առանց տէխնիկական նախապատրաստութեան, որքան էլ մեծ լինի դերասանի տաղանդը, նա մնում է միայն լաւ հում նիւթ, իսկ նիւթը աւարտած գեղեցիկ շինութիւնից շատ հեռու է:

Բեմին նուիրվելով, իւրաքանչիւրը պարտաւոր է ծանօթանալ դրամատիկական թէ ռուս և թէ օտար գրականութեան հետ՝ Շէկսպիրի, Մօլիէրի, Գէօթէի, Շիլլէրի և այլոց հետ, ուսումնասիրելով նըրանց քննադատողների օգնութեամբ: Շէկսպիրին ուսումնասիրելու համար կարելի է խորհուրդ տալ Գերվինուսի, իսկ Մօլիէրի մի քանի կոմէդիաները ուսումնասիրելու համար—Վիսէլօվսկու գրուածները:

Շէկսպիր, Գոգոլ և Օստրովսկի պէտք է սեղանի գրքեր լինեն իւրաքանչիւր երիտասարդ արտիստի համար, իսկ «Խելքից պատուհասը» պէտք է գլխից մինչև վերջը անգիր գիտենալ:

Որքան զարգացած պէտք է լինի խելքը, նոյնքան ևս պէտք է զարգացած լինի ճարպիկութիւնը շարժմունքների մէջ: Գեղեցկութիւնը (изящество) և բնական շնորհը (գրացիան) տրվում են տաս հազարից մէկին: Վայելուչ և աչքի համար ախորժելի ձևեր (մանիերներ) չունի մանաւանդ հիւսիսային մարդը, որին ինքն բնութիւնը դատապարտել է տարւայ մեծ մասը փաթաթված լինել մինչև քիթը և մնալ անշարժութեան մէջ:

Որքան հարաւի մարդը, տաք տեմպերամենտի և կլիմայի պատճառով, սաստիկ շարժմունքներ է անում, նոյնքան հիւսիսային մարդը դանդաղ և անշարժ է. նրան անհրաժեշտ են արուեստական միջոցներ հասնելու համար այն բանին, ինչ որ բնականապէս տրվում է հարաւային մարդուն, իսկ այդ բանի համար հարկաւոր են. 1. պար, 2 զինախաղ և 3. մարմնամարզութիւն, որոնց ուսումնասիրութիւնը պարտաւորեցուցիչ է այն անձանց համար, որոնք նուիրվում են բեմին:

Դերասանը պէտք է նման լինի գեղեցիկ կալլիգրաֆին: Կալլիգրաֆը իր սեփական ձեռագիր ունի, բայց կարող է ամեն տեսակ ձեռագրերով գրել, այնպէս էլ դերասանը չը պէտք է ունենայ իր, միայն իրան յատուկ սովորութիւններ, ժեստեր, շարժուածքներ, քայլուածք,—բայց նրա դէմքը այնքան զարգացած պէտք է լինի, որպէս զի նա սեփականէ իրան այն բոլոր ձևերը, որոնք անհրաժեշտ են դերը կատարելու համար:

Դերասանի իւրաքանչիւր շարժմունքը քննադա-[illegible]

Հայերից անդամ են գրված՝ Մկրտիչ Խըրիմեան, Գալուստ Ալանեան, Իսկէնդէր, Էքնայեան, Փորթուգալեան և Բիւսալլի:

Ռումինիայից անդամակցում են՝ Գատկուլէսկու, Յօնէսկօ, Բօղէտտի, և այլն:

Կան անդամներ Շվէյցարիայից ու Եգիպտոսից, և նոյն իսկ Ամերիկայից ու Անգլիայից....

Բայց ամերիկացի ու անգլիացի մի քանի անդամներ թէև կարող են, ի հարկէ, համակրել „Միջերկրական" գործին, բայց միութեան նպատակն է սահմանափակել իր գործունէութիւնը միմիայն հարաւային Եւրօպայի, հիւսիսային Աֆրիկայի և արևմտեան Ասիայի մէջ ապրող ազգերի շրջանում, մի խօսքով Միջերկրական ծովի ափերին աւելի մօտ ապրող ազգերի շրջանում:

„L'Union Mediterranéenne" թերթը յոյս է յայտնում որ 1889 թւին, փարիզի համաշխարհային ցուցահանդիսում այդ բոլոր ազգերի ներկայացուցիչները միմեանց կը հանդիպեն՝ արդիւնագործութեան, վաճառականութեան, արհեստի, տնտեսական աշխատանքի մաքառման խաղաղ ասպարիզի վրա:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Կիրակի, յունվարի 25-ին, Թիֆլիսի իգական գիմնազիայի դահլիճում կայացաւ «Վարժուհիների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան» տարեկան ընդհանուր ժողովը: Կանանց էմանսիպացիայի կողմնակիցները, ցաւօք սրտի պէտք է ասենք, կատարելապէս հիասթափ պիտի լինէին, եթէ ներկայ գտնվէին այդ օրվայ ընդհանուր ժողովին: Ժողովին նախագահում էր Իշխանուհի Թումանօվա: Ոչ ընկերութեան վարչութեան անդամները և ոչ էլ ընդհանուր ժողովի անդամները իրանց համար չունէին պատրաստած մի որոշ պրօգրամ, մի որոշ ծրագիր. այնպէս որ, երբ ընկերութեան քարտուղարուհին կարդաց ընկերութեան տարեկան հաշիւը, ոչ մէկը ընկերութեան կին-անդամներից չը կարողացաւ մի որ և է նըկատողութիւն անել, մէկ բան ասել: Եւ չը նայելով վարչութեան անդամ տ. Կլաուսի մի քանի անգամ ընդհանուր ժողովին դիմելուն, թէ արդեօք չունի՞ ժողովը ընկերութեան գործունէութեան մասին մի բան ասելու, որովհետև ընկերութիւնը իր առաջին քայլերն է անում,—ժողովի անդամուհիները մնում էին ամուր և լուռ նստած իրանց տեղերի վրա: Եթէ ընդհանուր ժողովին չը մասնակցէին մի քանի տղամարդիկ, ժողովի հաշւետուութիւնը և վարչութեան մի քանի անդամուհիների ընտրութիւնը կը կատարվէր մի քանի րօպէում:

Վարժուհիների ընկերութեան վարչութեան հաշւից երևում է, որ անցեալ տարվայ ընթացքում, վարչութեանը դիմել են 20 հոգի, փող պարտք առնելու նպատակով. դրանցից 18-ին բաւականութիւն է տրված, իսկ երկուսին մերժված է: Ընկերութիւնից օգնութիւն ստացողներից 10 ռուսներ են, մէկ վրացի, 2 հայ և 3 օտարազգի: Բացի դրանից վարչութիւնը աշխատում էր դասեր գտնել ընկերութեան անդամների համար: Անցեալ 1886 տարվայ ընթացքում ընկ. վարչութեանը դիմել են 40 հոգի պարապմունք խնդրելով: Դրանցից վարչութեան օգնութեամբ դասեր գտել են միայն 7 հոգի: Չը նայելով որ բոլոր առաջարկված դասերի թիւը 26 էր, բայց 19 հոգուն մերժվեցան դասեր, ֆրանսերէն լեզու չը գիտենալու պատճառով: Այդ հանգամանքը առիթ տուեց վարչութեանը ֆրանսերէն լեզուի ուսուցիչ հրավիրել ընկերութեան անդամուհիների համար ամսական մի րուբլի վճարով: Բացի ֆրանսերէն լեզուից, ընկերութեան անդամուհիների համար անատոմիայի դասեր էր կարդում կին-բժիշկ Սամօյլօվիչ: Ընկերութեան ամբողջ եկամուտն էր 1886 թւին 3007 ր. 5 կ., իսկ ծախս 1038 ր. 15 կօպէկ:

Յոյս ունենք, որ վարժուհիների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան յարգելի անդամուհիները չեն նեղանայ մեր մի քանի խիստ նկատողութիւններից: Առհասարակ կանանց իւրաքանչիւր քայլի վրա հասարակական գործունէութեան ասպարիզում շատ պէսիմիստներ թերահաւատութեամբ են նայում, և այդ պատճառով մեր կանայք պէտք է ամեն ջանք գործ դնեն այդ պէսիմիստների թիւր կարծիքները ջրել իրանց օրինակելի գործունէութեամբ:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Յունվարի 25-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Թիֆլիսի Դումայի դահլիճում կայացաւ Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Ժողովը բացելիս ներկայ էին եօթն անդամ, որոնց թիւը վերջումը հասաւ 23-ի: Նախագահում էր պ. Ս. Արծրունի: Քարտուղարը կարդաց անցեալ ընդհանուր ժողովի արձանագրութիւնը: Ապա ժողովի քննութեան առաջարկվեցաւ ներկայ 1887 թւի համար ընկերութեան խորհրդի կազմած նախահաշիւը: Նախահաշւով մուտք այս տարի սպասվում է 4,200 րուբլի: Նախահաշիւը կազմելիս խորհուրդը ղեկավարվել է անցեալ տարիների մուտքի և ելքի հաշիւներով՝ վերցնելով ընդհանրապէս միջին թիւը: Մուտքի աղբիւրները մի քանի են, ինչպէս, օրինակ, դրամագլխի տոկոսները և ուրիշ տեսակ պատահական աղբիւրներ. անդամակցական վճարներից սպասվում է 750 րուբլի: Խորհուրդը յոյս ունի, որ այս տարի ընկերութիւնը կունենայ հարիւր յիսուն անդամ: Պարահանդէսներից և թատրօնական ներկայացումներից՝ 1,200 ր., նուէրներ՝ 168 ր. Անցեալ թւականից մնացած 581 ր. 92 կ. գումարը և այլն:

Նախահաշւի մէջ ծախք որոշված է 4,200 ր. հետևեալ կերպով. նպաստ 5 ուսանողի (չորսին՝ 10-ական րուբլի, իսկ մէկին 15-ական րուբլի) 660 րուբլի. Թիֆլիսի զանազան ուսումնարանների 25 աշակերտներին նպաստ (ամսական 5-ական րուբլի իւրաքանչիւրին) 1,500 ր. բարեգործական նպատակով՝ 1,265 րուբլի. քարտուղարին և դիւանական ծախք՝ 700 ր. և այլն: Նախահաշիւը առանձին առարկութիւնների և վիճաբանութիւնների առիթ չը տուեց: Ժողովականներից մէկը նկատեց, որ ուսանողներին ամսական 10 րուբլի նպաստը առհասարակ քիչ է, և լաւ կը լինէր եթէ ընկերութիւնը օգնութեան կարօտ ուսանողներին լիակատար թոշակներ տար: Խորհրդի անդամ պ. Ս. Ջելինսկի յայտնեց, որ ինքը խորհուրդը այդ մտադրութիւնը ունի, բայց առայժմ այդպէս անել չէ կարելի, որովհետև այնքան միջոցներ չը կան, որպէս զի կարելի լինէր ուսանողներից սեփական ստիպենդիատներ պահել, մանաւանդ որ ընկերութիւնից այժմ մասնաւոր նպաստ ստացող ուսանողներին և աշակերտներին զրկել չէ կարելի: Լիակատար ստիպենդիատներ ունենալու մտադրութիւնը խորհուրդը կարող կը լինի ապագայում գործադրել: Պ. Աթաբէգեան նկատեց որ իր կարծիքով աւելի լաւ է այն ձևով օգնել աղքատ ուսանողներին և աշակերտներին, ինչ ձևով որ արվում էր մինչև այժմ, մանաւանդ որ այդպիսով աւելի շատ թւով անձանց կարելի է նպաստ հասցնել: Այդ հարցի երկու ձևի ապագայ որոշումը խորհրդի վրա թողնելով, նախագահը խնդիրը վերջացած համարեց: Նախահաշիւը խորհրդի կազմած կերպով հաստատվեցաւ ընդհանուր ժողովի կողմից:

Դրանից յետոյ ընդհանուր ժողովի քննութեանը ենթարկվեցաւ խորհրդի մի առաջարկութիւն, այն է 100 րուբլուց աւելի նուէրները մտցնել ընկերութեան անձեռնմխելի գումարների մէջ: Խորհրդի մի քանի անդամների բացատրութիւններից երևում է, որ այդ առաջարկութեան հիմքը այն է, որ անհրաժեշտ է մեծացնել ընկերութեան մայր գումարը, որպէս զի գէթ այդ մայր գումարի տարեկան տոկոսները ժամանակով մի հաստատ արդիւնքի աղբիւր դառնան ընկերութեան գործունէութեան համար, քանի որ միւս աղբիւրները պատահական են, պակասում են, նուազում են, և քանի որ անդամների թիւը տարուց տարի զգալի կերպով պակասում է, և այլն և այլն: Այդ առաջարկութեան առիթով ընդհանուր ժողովի մէջ տեղի ունեցան մասամբ տաք և մեծ մասամբ խառնաշփոթ վիճաբանութիւններ: Նախագահը յայտնում է, որ ընկերութեան կանոնադրութեան 29-դ յօդուածում որոշված է թէ ընկերութեան ստացած փողերը ինչ տեսակ գործադրութիւն կարող են ունենալ: Կարդացվում է այդ յօդուածը: Պ.պ. Յ. Տէր-Յովհաննիսեան, Աթաբէգեան և մի քանիսները յայտնում են, որ իրանք համաձայն են խորհրդի առաջարկութեան հետ՝ հիմնվելով վերև յիշած պատճառների վրա: Պ.պ. Վ. Եղիազարեան, Եզեկեան մի քանի ուրիշների հետ միասին յայտնում են իրանց անհամաձայնութիւնը խորհրդի առաջարկութեան վերաբերութեամբ՝ առաջարկելով ի նկատի ունենալ 29-րորդ յօդուածի կէտերը: Պ. Արասխանեան յայտնում է, որ ընդհանուր ժողովը ինքը կարող է վճռել այն նուէրների գործադրութեան եղանակը, եթէ նուիրողները իրանք չեն որոշում այդ, աւելացնելով, որ այդպիսի նուէրների վերաբերութեամբ խորհուրդը հարկաւոր ժամանակը կարող է դիմել ընդհանուր ժողովին, հարցնելով թէ արդեօք այս կամ այն գումարը անձեռնմխելի դարձնել, թէ մտցնել նախահաշւի մէջ: Պ. Արասխանեանի այդ առաջարկութեանը ոմանք հաւանութիւն տուին, իսկ նախագահը յայտնում է, որ այդ մի նոր առաջարկութիւն է, և կանոնադրութեան հիման վրա ամեն մի նոր առաջարկութիւն ժողովից ութ օր առաջ գրաւոր կերպով խորհրդին պէտք է ներկայացնել: Մինչ այդ նկատողութեան դէմ առարկութիւններ էին լինում, պ. Ջիգլանեան իր կողմից մի նոր առաջարկութիւն արաւ, յայտնելով, որ ընդհանուր ժողովը կարող է ընդունել խորհրդի առաջարկութիւնը՝ ոչ մշտապէս, այլ ժամանակաւորապէս, մի տարով: Փոքրիկ վիճաբանութիւններից յետոյ նախագահը քուէարկութեան ենթարկեց խորհրդի առաջարկութիւնը:

տութեան է ենթարկվում: Երիտասարդ դերասանները չը պէտք է մոռանան այդ և վայելուչ մանիէրներ, ձևեր ունենալու համար, պէտք է աշխատեն ամեն տեղ իրանց վայելուչ պահել, թէ տանը և թէ հասարակութեան մէջ, յիշելով որ նրանց վրա մշտապէս դարձրած են օտար աչքեր: Մի անգամ ընդ միշտ սեփականելով այդ կանօնները, նրանք հաւատարիմ կը մնան նրանց մինչև մահ:

Բեմի համար նախապատրաստվելիս, անհրաժեշտ է մշակել ձայնը և դիկցիան, այսինքն սովորել կանօնաւոր, պարզ և հասկանալի կերպով կարդալ. այդ բանին հասնելու համար, անպատճառ հարկաւոր է դերը սովորել և կարդալ բարձր ձայնով, որպէս զի լեզուն կարելի լինի ընտելացնել դերասանին հնազանդվելու համար. իսկ ձայնն ամրացնելու և զարգացնելու համար պէտք է գամմաներ երգել. այն ժամանակ ձայնը ոյժ և ճկունութիւն կընդունի:

Այն դերասանը, որ պարզ չէ արտասանում բառերը կամ շտապով է արտասանում նրանց, միանգամից կողոպտում է՝ երեքին՝ հեղինակին, հասարակութեանը և իրան:

Հեղինակը վնասվում է նրանով, որ վատ է հաղորդվում նրա գրուածքը, հասարակութիւնը վընասվում է նրանով, որ չէ հասկանում բեմի վրա կատարված խօսակցութիւնը, և ինքն դերասանը ձեռքից փախցնում է լաւ տպաւորութիւն գործելու հնարաւորութիւնը:

Եթէ դերասանի դէմքը զուրկ է արտայայտութիւնից, միմիկան զարգացնել համարեա անկարելի է:

Թեթև տպաւորութիւններ արտայայտելու համար, որպիսիք են՝ ժպիտը, հեղնութիւնը, փոքրիկ ուրախութիւնը, փոքրիկ վիշտը և այլն, կարող է ծառայել հայելին. բայց զօրեղ տպաւորութիւններ արտայայտելու համար, օրինակ՝ սարսափը և երջանկութիւնը՝ անհրաժեշտ է դէմքի զօրեղ արտայայտութիւն, միացած ներքին զգացմունքի հետ, որը բնական է, և այդ բանին ընտելանալ արդէն չէ կարելի: Եթէ դերասանը ինքն չի զգայ իր դերի ներքին դրութիւնը, նա որքան էլ աշխատի, նրա դէմքը միայն կը ծամածռվի:

II.

ԴԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿՐԿՆՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիրելով արուեստը, նուիրելով նրան իր կեանքը և ապագան, դերասանը պարտաւոր է վերին աստիճանի խիստ վերաբերվել դէպի իր գործունէութիւնը և նրա առաջին պատգամը պէտք է լինի դերերը սովորել, ինչպէս «Հայր մերը»: Այդ բանին հէնց սկզբից պէտք է ընտելանալ:

Լաւ կարելի է խաղալ միայն այն ժամանակ, երբ դերասանը կատարեալ տէր է զգում իրան բեմի վրա, և այդ բանին հասնելու համար անհրաժեշտ է լաւ իմանալ դերը և լաւ կրկնել նըրան: Դեր չիմանալով, լաւ խաղալ կարելի չէ. ինչպէս գրավել դերով, ինչպէս մտնել ներկայացնելի անձնաւորութեան դրութեան մէջ, երբ չես իմանում ինչ ասել: Այդ նման կը լինի նըրան, որ մարդ համաձայնվի կապած աչքերով անցնել անտառի միջով և անպատճառ հետևանքը այն կը լինի, որ մարդը մէկ տեղ գլուխը կը կոտրէ:

Խիստ լեզու գործածելով, կասեմ, որ դեր չիմանալը ցածութիւն է: Այդ յանդուգն վիրաւորանք է արուեստի, վիրաւորանք է հեղինակի, վիրաւորանք է հասարակութեան և կատարեալ արհամարհանք դէպի իր անձը:

Հասարակութիւնը փող է վճարում որպէս զի տեսնէ դերասանին և լսէ հեղինակին, հեղինակը հաւատում է դերասանին իր գրուածքը, դերասանը իր աշխատանքի համար փող է վերցնում, ուրեմն ինչ յանդգնութիւն պէտք է ունենայ դերասանը, որպէս զի բոլորի փոխանակ ծաղրէ հասարակութիւնը, հեղինակին և խայտառակէ ինքն իրան: Ցաւելով պէտք է խոստովանվել, որ Ռուսաստանումն են միայն այդ կերպով վերաբերվում գործին: Արտասահմանում դեր չիմացող դերասանին չէին թողլ տայ բեմ դուրս գալ, և եթէ մի այդպիսի բան էլ պատահէր, հասարակութիւնը չվոցներով կարտաքսէր նրան բեմից: Տաղանդը Աստուծուց է տրվում մարդուն, իսկ մեր պարտականութիւնների կատարելը կախված է մեզանից:

Դերը լաւ սովորելուց յետոյ, պէտք է մեծ խընամքով կրկնել նրան. կրկնողութիւնը ամբողջ գործի հոգին է:

Պարտաւորեցուցիչ է կրկնողութիւնն այնպէս անել, որպէս թէ դու խաղում ես թատրօնում: Առանց դրան ոչինչ բանի չէ կարելի հասնել: Միայն հանճարի—սիրողները կարող են ասել. «ես այդ կանեմ ներկայացման ժամանակ, ես կը խաղամ ներկայացմանը, կրկնողութեան ժամանակ չեմ կարող»:

Հարց. ինչու ներկայացմանը դերասանը կարող է խաղալ, իսկ կրկնողութեան ժամանակ ոչ. ներկայացման ժամանակ ո՞րտեղից կիմանայ նա դերը խաղալու ձևը: Շատ պարզ է, որ ինչ բան րեպէտիցիայի ժամանակ չես կատարի, ներկայացման ժամանակ ես անկարող ես անել:

Լաւ խաղալու համար նախ և առաջ հարկաւոր է աշխատանք և ուսումնասիրութիւն: Ամեն գործի համար վարժութիւն է հարկաւոր. եթէ կացինը երբէք ձեռքում չառած մարդը փայտից օրինաւոր նստարան չէ կարող շինել, ուրեմն ինչպէս կարելի է լաւ խաղալ առանց վարժութեան, այսինքն առանց կրկնողութեան, րեպէտիցիայի, և միթէ դերը լաւ խաղալը վատ նստարան շինելուցն էլ հեշտ է:

Կրկնողութեան ժամանակ պէտք է հրաժարվել ամեն բանից, վերին աստիճանի ուշադիր լինել, աշխատել ապրել այն անձի կեանքով, որին ներկայացնում ես, մտնել նրա հոգու մէջ, ուշադրութեամբ լսել թէ ինչպէս են վերաբերվում միւս գործող անձինքը դէպի նրան և դրա համեմատ արտայայտել իր զգացմունքները, ոչ մի րօպէ չը մոռանալ, որ դուք այս-ինչ գործող անձն էք, դերերից չը դուրս գալ, մի խօսքով, բեմի վրա ապրել:

Այդ պայմանները կատարելուց յետոյ միայն կրկնողութիւնը օգուտ կը բերէ: Իւրաքանչիւր գործի սկիզբը դժուար է, սակայն միանգամ որ մարդ իւրացրեց այս կանօնները, նրանք դերասանի արեան և մարմնի մէջ կը մտնեն և կը դառնան երկրորդ բնութիւն:

Դերասանը կրկնողութիւն չը պէտք է անէ երբէք վերարկուով, ծխախոտը բերանում, ձեռնափայտով, ձեռքերը գրպանում և այլն: Չը խօսելով այն բանի վրա, որ դա ընտելացնում է անփոյթութեանը, մի և նոյն ժամանակ արգելում է շարժուածքների ազատութեանը:

Դերերի վրա խորհելու ժամանակ ամենագլխաւորն է ճիշդ տօնը գտնել, այդ պատճառով, ձեռք զարկելով իր դերի ուսումնասիրութեանը, դերասանը պէտք է մի քանի անգամ ամբողջ պիէսան ուշադրութեամբ կարդայ, քննէ այն գործող անձի դրութիւնը, որին ինքն պէտք է պատկերացնէ, քննէ նրա յարաբերութիւնը միւս գործող անձանց հետ և փոխադարձաբար, պարզէ իր համար թէ ինչ է նա այդ շրջանում և ինչ բան է այդ շրջանը նրա վերաբերութեամբ: Այն ժամանակ կատարողի գլխում կը սկսի կազմակերպվել իր ուզած պատկերը, իսկ րեպէտիցիան այդ պատկերին կը տայ աւելի որոշ գծեր, որոնց աշխատանքը և խորհրդածութիւնը վերջնական ձև կը տան:

(Կը շարունակվի)

քուէարկութիւնը նոտել-վերկենալով եղաւ. տեղի ունեցան մի քանի չփոթութիւններ. և, վերջապէս, 12 ձայնով ընդդէմ միւսների ընդունվեցաւ խորհրդի առաջարկութիւնը, և նախագահը ժամը 1½-ին յայտարարեց ընկերութեան ընդհանուր ժողովը փակված։

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Յունվարի 20-ին

Ամսիս 19-ին Մոսկվայի հայ ուսանողների գրականական խումբը մի նիստ ունեցաւ 'ի պատիւ Գամառ-Քաթիպայի՝ Գասպարեան անկելանոցի դահլիճում, ուր ներկայ էին և Մոսկվայի հայ հասարակութիւնից կանայք, օրիորդներ և մարդիկ։ Բանաստեղծին դիմաւորեցին աւելի քան երեսուն ուսանողներ և համդիսականները՝ բուռն ծափահարութեամբ։ Ուսանող Ատոմեան ողջունեց բանաստեղծին մի ուղերձով ուսանողութեան անունից։ Այդ ուղերձի մէջ խօսվում էր Բ. Պատկանեանի նշանակութեան մասին։ Ուսանող Յ. Յովհաննիսեան կարդաց իր մի բանաստեղծութիւնը, որը մեր չորրորդ հրատարակութեան հետ (Հնդու-Աքաղաղ) նուիրած էր Գամառ-Քաթիպայի 30-ամեայ յոբիլեանին։ Յետոյ ուսանող Լ. Մանուէլեանց կարդաց իր բանաստեղծութիւնը, նոյնպէս Գամառ-Քաթիպային նուիրած։ Ընկերութեան մի ուրիշ անդամ կարդաց Շիրվանզադէի «Նամուսի» մասին մի յօդուած, որի մէջ խօսում էր հայ կնոջ դրութեան և անհատի անզարգացման և սրա պատճառների մասին։ Վերջումը ուսանող Բարխուդարեան կարդաց հրատարակութիւնների և ընկ. գործունէութեան հաշիւը և պատմութիւնը, որի մէջ նա փաստերի սոսդ յայտնի չը լինելու պատճառով չը յիշեց, որ այստեղի գրականական պարապմունքների նախաձեռնողը պատկանում է պ. Խալաթեանին։ Բոլոր չորս հրատարակութիւններիցն էլ բաժանեցին թէ բանաստեղծին և թէ հանդիսականներից մի քանիսին։ Գամառ-Քաթիպան կոտրած ձայնով (նա հիւանդ էր այդ օրը), յայտնեց իր շնորհակալութիւնը և ներողութիւն խնդրեց, որ չէ կարող խօսել, այլ խոստանում է գրել իր ասելիքը։ Սրբանից յետոյ հանդիսականների թւում գտնվող բժիշկ Աւետիք Բաբայեան պատմեց ուսանողներին Պետերբուրգի ուսանողների գրականական աշխատութիւնների մասին, յայտնեց իր ուրախութիւնը Մոսկվացիների գործունէութեան առթիւ, մինչդեռ Պետերբուրգում այժմ մեռած են գրականական պարապմունքները։ Մի բան էլ պ. Բաբայեան մոռացաւ ասել, որ Պետերբուրգի ուսանողների գրականական աշխատութիւնները վարձատրվում էին, մինչդեռ Մոսկվայում դրանց համար ոչինչ վարձատրութիւն չը կայ։ Պետերբուրգում չքաւոր ուսանողներին յանձնում էին մի որ և է ձեռնարկ թարգմանել և սրա փոխարէն վճարում էին 20—25 րուբլի։ Այդ առիթով նախկին անդամ պ. Մամիկոնեան, որը ներկայ էր միւս նախկին անդամ Խալաթեանի հետ, ասեց որ անցեալ տարիներում չը կարողացան գրականական աշխատանքների վճարի մասին մի որ և է համաձայնութիւն կայացնել։

Արդեօք հարկաւոր է ասել, որ ամեն մի ընթերցում վերջանում էր այսպիսի դէպքերում ընդունված բուռն ծափահարութիւններով։ Նիստը վերջացաւ ժամի 4½-ին, որից յետոյ բանաստեղծը գնաց չորս հարիւր րուբլիանոց ճաշ վայելելու «Эрмитажъ» հիւրանոցում, որը տուեցին տեղիս հասարակութիւնից 40 հոգի 'ի պատիւ բանաստեղծի։

Գար. Ենգ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երկուշաբթի, ամսիս 26-ին, հայոց խումբը ներկայացրեց «Քաղաքական մահ» յայտնի դրաման։ Պիէսայի և գլխաւոր դերակատար պ. Ադամեանի խաղի մասին «Մշակում» անցեալ տարի գրված է ընդհանրապէս։ Պ. Ադամեան նոյնն էր, միայն վերջին՝ մահուան տաղնապի՝ տեսարանը աւելի փայլուն էր և չատ խորին տպաւորութիւն թողեց հանդիսականների վրա։ Միւս մասնակցողներից բաւարար էին տ. Զարէլ և պ. Կիւրեղեան։ Այս վերջինին չատ մնասում է խօսակցութեան ձևը, որ կամաց է և դանդաղ։ Պ. Ասլեան լաւ կանէր եթէ իր դերը սովորէր։ Չորրորդ գործողութեամբ՝ բեմ դուրս գալիս ծիծաղելի չարժումները բոլորովին աւելորդ էին։ Օր.

Յասմիկը չատ դուրեկան նմմա էր։ Ժողովուրդ սովորականից աւելի կար։

—

ՇՈՒՇԱՎԷՐԻՑ մեզ հաղորդում են, որ նոր տարվանից այդ գիւղի ծխական հայոց ուսումնարանը բացվեցաւ։ Ուսումնարանի համար վարձված են գիւղի ամենամաքուր սենեակներ։

—

Մեզ գրում են Շուլավէրից հետևեալը։ «Ջրօրհնէքի հանդէսը մեզ մօտ փառաւոր կերպով է կատարվել։ Ներկայ էին հանդիսին զաւառապետը և պաշտօնեայ անձանց չատերը։ Ամբոխին հետևում էր տեղիս կօզակների վաշտը։ Խաչը ջուրն ընկղմելուն պէս կօզակները հանդիսաւոր կերպով պարպեցին հրացանները։ Բայց ճանապարհը, որ տանում է դէպի փարուխեան այգին, ուր Յորդանանն էր գտնվում, չատ վատ էր և գետակի վրայի կամուրջը փտած փայտերից շինված։ Դրա համար զաւառապետը նեղացաւ երէցփոխաններից։»

—

ԳՕՐՈՒՑ մեզ գրում են։ «Հաստատ աղբիւրներից լսում ենք, որ այստեղի ծխական հայոց երկսեռ ուսումնարանների ուսուցիչները և վարժուհիները մտադիր են կազմելու չաբաթ օրերը իրանց աշակերտներից և աշակերտուհիներից, այս վերջինների ծնողների ներկայութեամբ՝ մանկական գրականական երեկոներ։ Սա չատ ուրախալի երևոյթ է և մեծ յոյս ունենք, որ այդ մտադրութիւնը կիրագործվի, մանաւանդ եթէ այդ գործը կը ղեկավարի Տէր-Ստեփան քահանայի պէս խելացի և հաստատամիտ մարդը։»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են։ «Ցեղիս Մարդասիրական ընկերութեան գրադարանի մէջ պատահում են հետևեալ անկանոնութիւնները։ Գիտէք դուք անդամ լինելով, գալիս էք գրադարան և ուզում էք ռուսաց «Вѣстникъ Европы» ամսագրի վերջին տետրակը կարդալ,—յանկարծ իմանում էք որ գրապահը, դեռ ևս հետևեալ ամսի տետրակը չը ստացած, անցեալ տետրակը տուել է մի ուրիչ անդամին կարդալու, որ և տարել է տետրակը, այն ինչ ամսագիրը, մինչև նոր տետրակի ստանալը պէտք է մնար սեղանի վրա. և ոչ ոքին չէ կարելի տալ, գրադարանից դուրս՝ կարդալու ամսագիրը, մինչև որ հետևեալ ամսի տետրակը չէ ստացվել։ Ցանկալի է որ գրադարանը ունենար աւելի որոշ և նպատակայարմար կանոններ, կամ եթէ այդ որոշ կանոններ կան, նրանք փոփոխութիւնների չենթարկվէին գրապահի կամքով։»

—

Երեքշաբթի, ամսիս 27-ին կայացաւ Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։ Ժողովը չատ բազմամարդ էր. ներկայ էին բազմաթիւ կովկասեան անձինք։ Երկար առարկութիւնների նիւթ տուեց պետական կալուածների մինիստրութեան յայտարարութիւնը, որով առաջարկվում է ընկերութեանը՝ Այգեգործական դպրոցի այգու մի մասը տալ՝ չերամապահական կայարան հիմնելու համար։ Ժողովի մէջ ընդհանրապէս ամենքը այն կարծիքը յայտնեցին, որ մեր երկրի ընկած չերամապահութիւնը բարձրացնելու համար՝ չերամապահական կայարան հիմնելը կարևոր է, ուստի և մինիստրութեան ցանկութիւնը արժանի է կատարեալ համակրութեան։ Իսկ թէ որտեղ պէտք է կառուցանել այդ չերամապահական կայարանը,—ահա այն խնդիրը, որ երկար վիճաբանութիւնների առիթ տուեց։ Փոքրամասնութիւնը, որի թւում և պետական մինիստրի լիազօր ներկայացուցիչ Տիլէնէ և չերամապահ Շավրօվ այն միտքն էին պաշտպանում, որ պէտք է Այգեգործական ուսումնարանի այգու մի մասը տալ՝ չերամապահական կայարան հիմնելու համար։ Մեծամասնութիւնը հակառակ էր այդ մտքին, այն հիման վրա, որ Այգեգործական դպրոցին անհրաժեշտ է հողի այն տարածութիւնը, որ այժմ նա ունի. և այդ հողի մի մասը ուրիշ բանի յատկացնել, կը նշանակէ վնասել Այգեգործական դպրոցի գոյութեանը և գործունէութեանը։ Այդ վերջին կէտը մանրամասնաբար ապացուցվեցաւ։ Բացի դրանից չատերը ջրելով պ. Շավրօվի մտքերը, այն հայեացքն էին պաշտպանում, որ Թիֆլիսը՝ կլիմայական տեսակէտից չատ էլ յարմար չէ չերամապահական կայարանի համար։ Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, նախագահը քուէարկութեան ենթարկեց այն հարցը, թէ արդեօք ժողովը հնարաւոր է գտնում Այգեգործական դպրոցի այգու մի մասը՝ համաձայն պետական կալ. մինիստրութեան առաջարկութեան յատկացնել չերամապահական կայարանին։ Գաղտնի քուէարկութեամբ՝ ժողովը, ձայների ահագին առաւելութեամբ, մերժեց այդ առաջարկութիւնը։

—

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ հրատարակվում է մի ռուսաց լրագիր «Газета Гатцука» անունով, խմբագրութեամբ պ. Գատցուկի։ Յունվարի 14-ին, ինչպէս հաղորդում է «Московскій Листокъ» ռուս լրագիրը, կառավարութեան կարգադրութեամբ, տպագրական գործերի փոխ-տեսչի ներկայութեամբ՝ Գատցուկի տպարանը և տպարանի մեքենաները կնքվեցան։ Տպարանը կնքելու պատճառը այն է, որ այդտեղ տպվող «Газета Гатцука» լոյս էր տեսնում երկու տեսակ համարներով. Պետերբուրգի և Մոսկվայի համար տպվում էին այնպիսի համարներ, որ ցենզօրը թոյլ էր տուել, իսկ գաւառների համար այնպիսի փոփոխած համարներ, որոնց մէջ կային արգելված յօդուածներ և նկատողութիւններ։

—

«Кавк. Обозрѣн.» ռուս լրագիրը լսել է, որ Թիֆլիսում ապրող այն գերմանացիք, որոնք պարտաւոր են իրանց հայրենիքում զինուորական ծառայութիւն վարել, այս օրերս ստացել են իրանց կառավարութեան կարգադրութիւն, որով պատուիրվում է՝ պատրաստ լինել հարկաւոր ժամանակը վերադառնալ հայրենիք և զօրքի մէջ մտնել։

—

Պետերբուրգում սրանից մի քանի ժամանակ առաջ մի չրջանի մէջ կայացաւ մի միտք՝ հրապարակաւ և հանդիսաւոր կերպով տօնել ռուսաց նշանաւոր բանաստեղծ Ա. Ս. Պուշկինի յիշատակը, նրա մահուան օրը, այն է ներկայ յունվարի 29-ին։ Պետերբուրգի ռուսաց լրագրութիւնը այժմ զբաղված է այդ խնդրով։ Թիֆլիսում, համաձայն ուսումնարանական չրջանի հոգաբարձուի կարգադրութեան՝ գիմնազիաներում, այսօր յունվարի 29-ին, հոգեհանգիստ կը կատարվի Պուշկինի համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 20 յունվարի

Կաթօլիկ Հայոց Ազարեան Պատրիարքը վաղը կը մեկնի ի Հռոմ, ուր կը տանի Սուլթանի ընծայն առ Պապն։ Ազարեան Պատրիարք ներկայացաւ Սուլթանին, յորմէ գտաւ սիրալիր ընդունելութիւն։

Ահա այն մանրամասնութիւնները, զոր հաղորդեցին տեղական թերթեր։

«Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարք Գեր. Ազարեան Սրբազան չաբաթ առաւօտ կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ և այս առթիւ հետևեալ բանախօսութիւնն արտասանեց.

«Նախ և առաջ պարտ անձին կը համարեմ, իբրև ապացոյց իմ հաւատարմութեան առ կայս. Վեհափառութեան Ձեր, անկեղծօրէն յայտնել իմ բարեմաղթութիւններս վասն կենաց և բարօրութեան Ձերդ Վեհափառութեան և խոնարհաբար մատուցանել շնորհակալիքս կայսերական այն բարձր շնորհաց համար որով այս պաշտօնն ինձ յանձնուեցաւ։ Երկրորդ՝ կը համարձակիմ յայտարարել Ձերդ Վեհափառութեան թէ ինձ նուիրական պարտք պիտի համարիմ իմ բոլոր կենացս մէջ ամեն կողմ ծանուցանել՝ պատրիարքութեան յատուկ կրօնական հանդամանքովս՝ քրիստոնէից այն անդորր կեանքն և իրենց կրօնքը պաշտելու մէջ ունեցած այն ազատութիւնը զորս կը վայելեն օսմանեան բոլոր երկրաց մէջ, չնորհիւ Ձերդ Կայս. Վեհափառութեան առատաձեռն հովանույն։

«Կը վերջացնեմ խօսքս յայտարարելով Ձեր Վեհափառութեան որ թէ՛ նուաստս և թէ բոլոր Հայ-Հռոմէական ժողովուրդն յաւէտ հաստատ պիտի մնան այն հաւատարմութեան մէջ զոր տածած են միշտ առ օսմանեան մեծազօր Գահն։»

Վեհ. Սուլթանը պատասխանելով այս բանախօսութեան, իւր գոհունակութիւնն յայտնեց և հրամայեց Ազարեան Սրբազանի իւր կայս. բարևներն հաղորդել Ս. Պապին, Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն ծանոյց Ազարեան Սրբազանի որ Հռոմէ վերադարձին վերստին իւր ներկայութեան պիտի ընդունի զինքն։

Յաւարտ այն ունկնդրութեան Հռոմէական Հայոց Պատրիարքն Բ. Դուռն երթալով Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ներկայացաւ որ Ն. Սրբազնութեան յանձնեց Վեհ. Սուլթանի կողմէ Ս. Պապին եղած նուէրն և Ն. Վեհափառութեան ինքնագիր մէկ նամակն, նոյնպէս իւր մէկ գրութիւնն ուղղեալ առ արտաքին գործոց պաշտօնեայն Վատիկանի և կարդինալաց ամենց նուիրեալ պատուանշանները։

Երէկ մայրաքաղաքիս Հայ-Հռոմէականաց եկեղեցիներու մէջ Ազարեան Սրբազանի մէկ գիրն կարդացուեցաւ որով Վեհ. Սուլթանի կողմէ իրեն յանձնուած պաշտօնն և իւր մայրաքաղաքէս մեկնիլը կը ծանուցանէր։ Այս առթիւ եկեղեցեաց մէջ աղօթքներ կարդացուեցան վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանի։

Ազարեան Սրբազան նոյնը ծանուցած է նաև բոլոր գաւառական առաջնորդաց։

Ն. Սրբազնութիւն այս չորեքշաբթի օր Պրինտիզիի ճամբով Հռոմ կուղևորվի։

Բաւական տարտամներ լսուեցան Ազարեան Պատրիարքի այս պատուիրակութեան առթիւ։ Աւստրիոյ, Սպանիոյ, Ֆրանսայի դեսպանները դիտողութիւններ ըրին Բ. Դրան թէ՝ անյարմար էր այդ պաշտօնն յանձնել Ազարեան Պատրիարքին քանի որ Պապը ունի Պօլիս մասնաւոր նուիրակ մը, Ռօթէլլի Մօնսենեօրը։ Դուռը պատասխանած է թէ՝ Ազարեան Պատրիարք նաև Պապին պաշտօնեայն է ի հոգևորին, հետևաբար ո՛և է անտեղութիւն մը չը կայ։ Խնդիրն առայժմ վերջացած է, բայց լատին կղերին մէջ կը տիրէ դժգոհութիւն ընդդէմ Ազարեան Պատրիարքի։

Ազարեան Պատրիարք չատ խոհեմ և քաղաքագէտ գործ մը չըրաւ հետամուտ լինելով ձեռք բերել այսպիսի պատուիրակութիւն մը։ Պապական նուիրակն ու մի քանի դեսպաններ հակառակ են այժմ կաթօլիկ Հայոց Պատրիարքութեան և այս եղանակէն կրնան վնասուիլ կաթօլիկ Հայոց չահերը։

Սակայն Ազարեան Պատրիարք ունէր իւր անձնական տեսութիւններն, որոց պարտաւոր էր զոհել քաղաքագիտական նկատումները։ Պապը փոքր ինչ դժգոհութիւններ ունէր Ազարեան Պատրիարքի նկատմամբ։ Ազարեան կարող չէ եղած բոլորովին վերջացնել Հասունեան և Հակահասունեան դժտութիւնը, տակաւին փոքրիկ մաս մը կաթօլիկ հայոց պինդ կը մնայ իւր հակահասունեան սկզբանց մասին։ Ասկէ զատ Ազարեան կը զոհէ քիչ չատ ռէվէրսուրուս կոնդակը և կառարկէ Պապին թէ որքան ինք զլուխ կը խոնարհեցնէ Հռոմայ իբր եկեղեցական, սակայն քաղաքական մասանց մէջ պարտական է հաշտ ընթանալ Օսմանեան կառավարութեան հետ, իւր Պ ե ր ա թ ը Սուլթանին կողմանէ է, հետևաբար այդ Պ ե ր ա թ ն յարգելու հարկին մէջն է։

Աւելացնենք նաև թէ՝ Պօլսոյ Պապական Նուիրակութիւնը գոհ չէ, տեսնելով որ Ազարեան Պատրիարք կը խնամէ իւր հօտին չահերը, այնպէս որ այլ ևս տեղի չը մնար այդ նուիրակութեան իւր գործունէութիւնը և սաղմոսը ցոյց տալու։ Մօնսինեօռ Ռօթէլլի աշխատած է, որ Ազարեան Պատրիարք Հռոմ երթայ և այլ ևս չը վերադառնայ, Հասունին նման կարդինալ լինի և անդ մնայ։ Հռոմէն կանչած էին Ազարեանը, այս վերջինս աշխատեցաւ յետաձգել ճանապարհորդութիւնը մինչև որ յաջողի Սուլթանին կողմանէ ընծայ մը տանել Պապին։ Շնորհիւ այս միջոցին կը յուսայ, որ այն տեղն ալ իւր գործը կը կարգադրէ և փառաւորապէս կը վերադառնայ։

Միայն թէ իւր վերջնական կարգադրութիւնները քիչ չատ ըրած է Պօլսէն մեկնելէն առաջ։ Ցանուցն Պապին բազմաթիւ մեղքերու համար շնորհած է ընդհանուր ներողութիւն։ Նրանք հայ հռոմէական մեղաւորաց։

—

Կաղանդի և Ծննդեան տօներէ ի վեր ազգային գործերը կաղն ի կաղն կընթանան, պարահանդէսներն ալ գրաւած են հանրային ուշադրութիւնը։ Ամենէ կարևոր խնդիր այժմ է Միացեալ-Ընկերութեանց պաշտօնեայներու ձերբակալուիլն ի Հայաստան։ Պ. Մկրտիչ Սարըեան և պ. Մարկոս Նաթանեան, առաջինն է տեսուչ և երկրորդը փոխտեսուչ Հայաստանի վարժարանաց Միացեալ-Ընկերութեանց։ Օսմանեան կառավարութիւնը կը կասկածի որ այդ անձինքը լինեն հեղինակներ զանազան գրութեանց, որք կը հրատարակուին Եւրօպա և այլուր ընդդէմ Օսմանեան կառավարութեան։ Դեսպանք և հիւպատոսք խրկած են այսպիսի լուրեր կառավարութեան և կառավարութիւնը ձերբակալելով այդ պաշտօնեայներն անոնց թուղթեր գրաւած է և կը կատարուի խիստ քննութիւն։

Եթէ գործը արդարութեամբ քննուի տարակոյս չը կայ թէ՝ ինոււ այդ անձինք մեղապարտ չը պիտի ճանչցուին, վասն զի այնպիսի անձինք են որ կարող չեն իրենց անձը վտանգի ենթարկել, մտնելով այնպիսի գործերու մէջ, որք կրնան աղետաբեր լինել իրենց։ Ամեն մարդու գործ չէ ունենալ քաղաքական առաքինութիւն։

Այսու հանդերձ պատրիարքը կը գգուշանայ ո՛

և է պաշտպանութիւն ընել այդ անձանց, ինչպէս նաև պաշտպանութիւն չընէր այն երիտասարդաց, որք վանէն աքսորուեցան:

Այդ աքսորմանց վախճանը տակաւին չը հաստատ և վանէն նահանգապետն հեռագրած է Պօլիս, որ ուրիշ պանդղան անձեր ևս դատապարտուին աքսորմանց:

Պատրիարքարանը կանոնագիր մը պատրաստեց իւր իրաւասութեան ներքև առնելու ազգային բոլոր ընկերութիւնները, և միջամտելու անոնց ամէն գործերուն: Կը հրատարակվի այդ կանոնագիրը և կը հաղորդենք:

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Գերմանական լրագիրները հաղորդում են, որ Գերմանիան ևս սկսել է բնակարաններ շինել զօրքի համար Ֆրանսիայի սահմանների մօտ:

—Ֆրանսիական պատերազմական մինիստրութիւնը՝ զինուորական վարչութիւնների շարքի մէջ դասեց Ֆրանսիայի կանանց բարեգործական ընկերութիւնը «Société des dames française»-ը, որի նպատակն է խնամել պատերազմի ժամանակ վիրաւորվածներին:

—Բերլինից հեռագրում են, որ կառավարութիւնը արգելեց ձիերի արտահանութիւնը դէպի Ֆրանսիա:

—Ֆրանս-գերմանական պատերազմի անորոշ խնդիրը արծարծվում է ամենայն մանրամասնութիւններով: Եւրօպական լրագիրները լի են Ֆրանսիայում և Գերմանիայում տեղի ունեցող պատերազմական պատրաստութիւնների նկարագրութիւններով: Ինչպէս երևում է իշխան Բիսմարկ պատերազմը անխուսափելի է համարում:

—Գեներալ Բուլանժէ լրագիրների իրան դիմող թղթակիցներին այն միտքն է յայտնում, որ Ֆրանսիան նոր զօրք դէպի Գերմանիայի սահմանները չէ ուղարկել, որ այնտեղ նոր պատրաստութիւններ չեն տեսնվում, բայց և այնպէս այնտեղ ամեն բան պատրաստ է թշնամուն դիմադրելու համար:

—Ֆրանսիայի և Գերմանիայի յարաբերութիւնների լարվելու պատճառով բուլղարական խնդիրը երկրորդական նշանակութիւն է ստացել թէ դիպլօմատիայի առաջ և թէ եւրօպական լրագրութեան մէջ:

—Հողային կռիւը Իրլանդիայում նորից սկսվում է բուռն կերպով, մանաւանդ որ կաթօլիկ հոգևորականութիւնը կալուածատէրների կողմն է բռնում:

—Լօրդ Չերչիլլ կատաղի կռիւ է սկսել մինիստրութեան ֆինանսական քաղաքականութեան դէմ:

—Խօսելով Բուլանժէի մասին, Ֆրէյսինէ այն միտքը յայտնեց, որ օտարների յարձակումները դրականապէս ապացուցանում են, որ Բուլանժէ անկեղծ հայրենասէր է և բարեխղճօրէն կատարում է իր պարտաւորութիւնները՝ իբրև պատերազմական մինիստր:

—Փարիզից հեռագրում են, որ թէ հանրապետութեան նախագահ Գրեվի և թէ Գօբլէ ամեն ջանք գործ են դնում պատերազմական ձգտումները չափաւորելու, բայց նոյն ջանքերը ոչնչանում են Բուլանժէի անձնաւորութեան առաջ, որը աւելի մեծ հեղինակութիւն է ստացել, քան նոյն իսկ հանրապետութեան նախագահը:

—Փարիզից հեռագրում են ռուսական լրագիրներին, որ պատերազմի առաջին թնդանօթի ձայնը կը լսվի ոչ թէ Արևելքում, այլ Արևմուտքում:

—Լօնդօնում տիրապետող կարծիքը հետևեալն է. Անգլիան ինքը պատերազմի մէջ չի մանի. բայց պատերազմը Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մէջ անխուսափելի է:

—Վիէննայից հեռագրում են, որ յունվարի 18-ին կայացաւ մինիստրների ժողովը՝ Ֆրանց-Յօզէֆի կայսրի նախագահութեամբ, որը վճռեց մարտին գումարել պատգամաւորների ժողով և 30 միլիօն գուլդէն յատկացնել պատերազմական ծախսերի համար: Արդէն այդ նպատակի համար որոշած 80 միլիօնը բաւական չէ համարվում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Almanach de Gotha»-ի ստատիստիկական տեղեկութիւններից երևում է, որ եւրօպական մեծ պետութիւնների զօրքի և նաւատորմի մէջ ծառայող անձանց թիւը հասնում է՝ խաղաղութեան ժամանակ՝ 3,352,000-ի. ծովային և ցամաքային ոյժերի պահպանութեան համար իւրաքանչիւր տարի ծախք լինում է 3,708 միլիօն Փրանկ: Իսկ եթէ աւելացնենք դրա վրա և այն, որ այդքան աշխատող ձեռքեր՝ զինուորական ծառայութեան մէջ մնալով՝ դադարում են արդիւնաբերելուց,—այն ժամանակ դուրս կը գայ, որ եւրօպական պետութիւններին շատ և շատ թանգ է նստում զօրքը և նաւատորմը:

* * *

Կիշինևվում օրերումս կայացաւ գիմնազիստուհիների տեղական ընտրութեան տարեկան ժողովը: Ժողովի ժամանակ, դաղտնի քուէարկութեամբ՝ 18 կանայք ընկերութեան անդամներ ընտրվեցան: Ընկերութեան անդամներից մէկը մի ոգևորված ճառով շնորհաւորեց կանանց ընտրութիւնը գիմնազիստական ընկերութեան մէջ:

* * *

Յայտնի է, որ կառավարութիւնը արգելեց հրէաներին ծառայել նոտարական գրասենեակներում: Այժմ, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, այդ որոշման գործադրութիւնը մի քանի դժուարութիւններ է առաջ բերել հարաւային Ռուսաստանում, որովհետև, օրինակի համար, միայն Օդեսայի դատաստանական պալատի շրջանում գտնվող նոտարական գրասենեակներում ծառայող հրէաների թիւը 600-ից անցնում էր: Դրանց տեղ նորերին գտնել երկու ամսվայ ընթացքում շատ դժուար է: Այդ պատճառով տեղական նոտարները խնդիրք են տուել ուր հարկն է, որ մի փոքր ուշացնի հրէաներին հեռացնելու ժամանակը, որպէս զի կարելի լինի գտնել վարժված ոչ-հրէայ ծառայողներ՝ նոտարական գրասենեակների համար:

* * *

Մի ամերիկացի տպեց «New-Uork-Herald» լրագրում հետևեալ յայտարարութիւնը. «Ով ինձ կուղարկի 20 ֆենինգ, ես նրան կը սովորեցնեմ թէ ինչպէս կարելի է հեշտութեամբ վճարել բնակարանի վարձը:» Շատերը ուղարկեցին յայտարարողին քսանական ֆենինգ: Այդ ստացած փողերով բաւականութիւն տալով իր տանտիրոջը, խորամանկ ամերիկացին պատասխանեց իրան փող ղրկողներին հետևեալ կերպով. «Արէք այնպէս, ինչպէս արեցի ես:»

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 յունվարի: Պետական գանձարանի դեպարտամենտի փոխ-տեսուչ Գալինդօ նշանակված է նոյն դեպարտամենտի տեսուչ: «Нов. Время» հաղորդում է, որ հրապարակական դատավարութեան օրինագիծը, օրէնքների միացած դեպարտամենտում քննվելուց յետոյ՝ յետ է դարձրած արդարադատութեան մինիստրութեանը, և որ օրինագծի նոր խմբագրութեան համաձայն, այն բոլոր դէպքերում, երբ մինիստրութիւնը հարկաւոր չի համարի այս կամ այն գործը հրապարակական դատավարութեան ենթարկել, պէտք է այդ մասին առաջարկի սենատի առաջին և վճռաջինջ դեպարտամենտների միացած ատեանին:

ԲԵՐԼԻՆ, 27 յունվարի: Այն յայտարարութիւնների առիթով, որոնցով շատ ընկերութիւններ ցանկութիւն յայտնեցին անձնական ցոյցերով արտայայտել իրանց հաւատարմութեան զգացմունքները Վիլհելմ կայսրին, նրա ծննդեան 90-ամեայ տարեդարձը տօնելիս,—պաշտօնական թերթի մէջ յայտարարված է, որ հանդիսատ լինելու կարեւորութիւնը ստիպում է կայսրին հրաժարվելու այդպիսի ցոյցերից:

ՀՌՈՄ, 27 յունվարի: Ծովային մինիստրը ստացաւ Մասսօվայի իտալական նաւատորմի գլխաւորից հետևեալ հաղորդագրութիւնը, յունվարի 10-ից (22-ից). «Ռաս-Ալուլա պահանջեց իտալական զօրքերի հրամանատարից, չըթողակալ եղած Սալիմբէնիի միջոցով, որ իտալացիք յետ քաշվեն առաջաւոր ամրութիւններից և բաւականանան Մասսօվայի տիրապետութեամբ: Սալիմբէնի խնդրեց անպատճառ կատարել այդ պահանջը, ըստ որում, հակառակ դէպքում՝ նրան մահ է սպառնում: Գեներալը պատասխանեց, որ Ռաս-Ալուլայի պահանջը կատարել չէ կարող, որովհետև ամրութիւնները քարվանների համար հարկաւոր են, իսկ աբիսինացիների սպառնալիքներին նա պատրաստ է պատասխանել ոյժով:»

ԲԵՐԼԻՆ, 27 յունվարի: Ֆելդմարշալ Մօլտկէ յայտարարեց պահպանողական կուսակցութեան ընտրողական մասնաժողովին, որ քաղաքական դրութիւնը շատ ծանրակշիռ է:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 27 յունվարի: Այն լուրը թէ ռումինական իշխանութիւնը ձերբակալել է Բենդերովին և այստեղ եղող բուլղարական ուրիշ սպաներին,—ճիշդ չէ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 յունվարի: Երէկ կաղանի մայր եկեղեցում, Ակսակօվի մահվան տարեդարձի օրը, թէ նրա և թէ Սլավեանական ընկերութեան վախճանված այլ անդամների յիշատակին հոգեհանգիստ կատարվեցաւ: Մայր-եկեղեցու աւագ քահանայ Լէբէդեվ քարոզ խօսեց, որի մէջ յիշեց, որ Ռուսաստանի նախախնամութեամբ վիճակված է անկախ կեանքին կանչել սլավեան ցեղերը, և որ ներկայ յուզված ժամանակ ռուսները պէտք է պատրաստ լինեն ամեն տեսակ զոհաբերութիւնների սլավեան գործի համար:

ՇՏԷՏՏԻՆ, 28 յունվարի: Երէկվայ օրը այստեղ կայացած սօցիալ-դէմօկրատների ժողովը լուծվեցաւ ոստիկանութեան ձեռքով: Ոստիկանութեանը ցոյց տուած ընդդիմադրութեան պատճառով, զօրք կանչվեցաւ ոստիկանութեան օգնելու համար: Քանի մի մարդիկ վիրաւորված են, որոնցից մին, ինչպէս հաւատացնում են, մեռաւ ստացած վէրքերից: Բնակարանը, որի մէջ տեղի էր ունեցել ժողովը, վնասված է նրա վրա արձակված քարերի հարուածներից:

ՀՌՈՄ, 28 յունվարի: Մինիստրութիւնը հրաժարական տուեց:

ՓԱՐԻԶ, 28 յունվարի: Ազգային ժողովը նշանակեց 86 միլիօն ֆրանկ պատերազմական, իսկ 30 միլիօն ծովային մինիստրութեան արտակարգ ծախսերի համար:

ԲՐԻՒՍԷԼ, 28 յունվարի: Կառավարութիւնը պահանջեց ազգային ժողովից 50 միլիօն ֆրանկ կրեդիտ, որոնցից 20 միլիօն պաշտպանութեան համար:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Յունվարի 27-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$21^{23}/_{32}$	պէնս.
— — Համբուրգի վրա —	$184^{3}/_{4}$	պֆ.
— — Փարիզի վրա —	230	սան.
Ոսկի — արժէ — —	9 ›	9 կ.
Մաքսային կուպօններ — . .	176 ›	— ›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	42 ›
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$5^{1}/_{4}$ և $6^{1}/_{2}$% ›	
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	100 ›	— ›
— — — — 2-րդ —	99 ›	25 ›
— — — — 3-րդ —	98 ›	87 ›
— — — — 4-րդ —	98 ›	87 ›
— — — — 5-րդ —	98 ›	87 ›
— — — — 6-րդ —	97 ›	25 ›
Արևելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	98 ›	25 ›
— — 2-րդ —	98 ›	25 ›
— — 3-րդ —	98 ›	37 ›
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	236 ›	50 ›
— երկրորդ —	228 ›	— ›
$5^{1}/_{2}$% ռէնտա	103 ›	25 ›
Ոսկեայ ռէնտա.	187 ›	75 ›
Նոր կօնսօլիդած փոխառութիւն. .	158 ›	75 ›
5% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	157 ›	75 ›
$5^{1}/_{2}$% գրաւական թղթեր Խերսօնի կալուած. բանկի.	96 ›	— ›
6% գրաւակ. թղ. Խարկօվի կալ. բան.	102 ›	25 ›
— — Պօլտավայի— —	101 ›	25 ›
— —Պետ.Տուլսկ.— —	102 ›	— ›
— — Կիևվի — —	101 ›	75 ›
— — Մօսկվայի — —	102 ›	50 ›
— — Բեսարաբ. Տաւր.—	99 ›	62 ›
— — Նիժ. Սամար. —	102 ›	— ›
— — Վիլնայի —	101 ›	— ›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	97 ›	75 ›
— —Քութայիսի-18 և 43 տ.	97 ›	75 ›
Վօլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	562 ›	— ›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	271 ›	— ›
Ռիբինսկ-Վօլօգօվի ընկ.	97 ›	— ›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	94 ›	25 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	95 ›	— ›
Օդէսայի — — .	92 ›	— ›
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբլ. .	85 ›	— ›
Նոր երկաթուղային ռէնտա . .	99 ›	— ›
Պետական բանկի 6-դ հրատարակութեան տոմսերը	— ›	— ›
Գրաւ. թղ. Ազնւ. բանկի . . .	— ›	— ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ֆօնդերի վերաբերմամբ ամուր է:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, յունվարի 29-ին ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ հայ դրամատիկան ակումբի խումբը մասնակցութեամբ Տ. Գոհարեկի, պ.պ. Ադամեանի և Կիւրեղեանի ի ՆՊԱՍՏ Տ. ԳՈՀԱՐԻԿԻ կը ներկայացնի ՀԱՒԱՏ, ՅՈՅՍ, ՍԷՐ դրամա հինգ գործ. հեղին. Մ. Մասօնի. Թարգմանութիւն Արփիարեանի: Տ. ԳՈՀԱՐԻԿ կը երգէ „Ինձ համար չէ“ և „Բոսֆորի կանայք“

Սկիզբն է $7^{1}/_{2}$ ժամին:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է, որ եկող մարտ ամսի 15-ից, ՎԱՐՁՈՎ ԵՆ ՏՐՎԵԼՈՒ ԵՐԿՈՒ ՆԿՈՒՂ, որոնք գտնվում են քաղաքային տան ներքին յարկում, Երևանեան հրապարակի վրա, և որոնց այժմ բռնած ունի „Իշխան Ջօրջաձէ և ընկ.“ առևտրական տունը: Այդ ՆԿՈՒՂՆԵՐԸ վարձել ցանկացողները՝ պայմանների մասին տեղեկութիւն կարող են ստանալ վարչութեան դիւանատանը (ամենայն օր) առաւօտեան 9 ժամից մինչև 2 ժամ (կէսօրից յետոյ) բացի կիրակի և տօն օրերից: 1—1

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES
PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Հինգշաբթի, 5-ին փետրվարի, ԲԱԹՈՒՄԻՑ դուրս կը գնայ շոգենաւ DONNAI (ԴՕՆՆԷ) նաւապետ SIBILET (ՍԻԲԻԼԷ) դէպի Կ. Պօլիս և Զմիւռնիա և յարակցելով Եաֆա, Պօրտ-Սայիդ և Ալէքսանդրիա գնացող ընկերութեան շոգենաւերի հետ:

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԳՈՒ պ. պ. ԲՈՒՐԿՀԱՐԴԻ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆՑԻ: 1—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
(N. PAQUET ET COM.)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Չորեքշաբթի, փետրվարի 4-ին, ԱՐՄԷՆԻԱ (ARMÈNIE) շոգենաւը, նաւապետ ՇԵՕԼՏ (SCHEULT) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գալանիօնին և Թիֆլիսում պ. Րէնօին, նախկին Արծրունի գալերէում, № 103. 2—3

17—100

ВЫСОЧАЙШЕ Утвержденное Кавказское Товарищество торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ (Графская ул., противъ Музея).

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ (Գրաֆսկայա փողոց, Մուզէյի դիմաց):

Ստացված է Մալց-էկստրակտ և հայի համար կօնֆեկտներ՝ «Մի հաղիր»: Ձկան իւղ՝ մաքրած և ոչ-մաքուր. Պրօվանսի ձէթ, քսպասի էսէնցիա, բուսական ձէթ, ԲԵՐԺԵՐԻ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՕՃԱՌ, լեղակ՝ փոշիով և գնդերով. ծեծ հանելու դեղեր, կօշկաների և վեռնիսի կօշիկների համար. ատամները և առհասարակ մետալեայ գործիքները սրբելու իւղ և փոշի: ՇՎԵԴԱԿԱՆ ԴՐԵՖՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ՖԻՐՄԱՅԻ ԼՈՒՅԿԻ, և տնտեսութեան ուրիշ պարագաներ: Լէնգիլի թխաննու բալզամը. թխաննու կրէմ. Էմուլսիա և կնգլենսի կօսմետիկական սրբիչներ, երեսի և մորթու թարմութիւնը պահպանելու համար: Կիտոնէնի էլէօպատ մազերը անդաջնելու համար:

Դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, և ԲԱԳՈՒԻ նրա բաժանմունքում:

Дозволено цензурою, Тифлисъ 28 Января 1886 г. Типографія Канцеляріи Главноначальствующ. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская у. д. каз.